

PREGLEDNI ZNANSTVENI ČLANAK

UDK:35.076

Primljeno: 12.10.2015.

dr. sc. Lana Milivojević, dipl. iur.,
Visoka policijska škola u Zagrebu

Krešimir Filipić, bacc. crim.,
student Visoke policijske škole u Zagrebu

POZICIJA JAVNE OVLAŠTI ZA PRIKUPLJANJE OBAVIJESTI U HRVATSKOM PRAVNOM SUSTAVU

SAŽETAK:

Tijela državne uprave odnosno ministarstva, državni uredi Vlade Republike Hrvatske, državne upravne organizacije i uredi državne uprave u županijama (središnja tijela državne uprave) obavljaju poslove državne uprave koji se odnose na neposrednu provedbu zakona, donošenje propisa za njihovu provedbu, obavljanje upravnog nadzora te druge upravne i stručne poslove. Za obavljanje određenih poslova državne uprave iz nadležnosti središnjih tijela državne uprave mogu se u županijama, gradovima i općinama osnivati područne jedinice.

Poslovi državne uprave uređuju se zakonom. Posebnim zakonom određeni poslovi državne uprave mogu se povjeriti tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili drugim pravnim osobama koje na temelju zakona imaju javne ovlasti. Na taj način su i ti subjekti uključeni u izvršenje vlasti dodijeljene javnim pravom i dužnosti zaštite interesa države.

U provođenju poslova koje obavljaju tijela državne uprave i drugi subjekti kojima je povjereno provođenje tih poslova, daju im se zakonom propisane javne ovlasti. Pravo primjene javnih ovlasti tih subjekata kao javnopravnih tijela sastoji se u autoritativnom obavljanju određenih poslova od javnog interesa. Javne ovlasti tih subjekata su raznolike, a propisuju se ovisno o poslovima pojedinih subjekata u okviru kojih je njihova primjena neophodna za uspješno obavljanje tih poslova.

Jedna od tih ovlasti, koju pojedini subjekti kao javnopravna tijela primjenjuju u obavljanju propisanih poslova, je i javna ovlast prikupljanja obavijest od osoba.

U ovom radu istražiti će se i razmotriti u određenom uzorku javnopravnih tijela i drugih subjekata za koje se, temeljem preliminarno provedene analize djelokruga rada i javnih ovlasti pretpostavljalo da imaju pravo primjene javne ovlasti prikupljanja obavijesti, koja su konkretna zakonska rješenja u njezinom propisivanju za pojedine od tih tijela/subjekata, odnosno u kojim se slučajevima i kako pravno regulira primjena te ovlasti. Postavka ovog rada je da postoje različita zakonska rješenja u propisivanju te javne ovlasti u hrvatskom pravnom sustavu (normativna neujednačenost i nedorečenost) za tijela/subjekte koji će biti razmatrani, kao i da ta javna ovlast nije propisana za pojedina kojima bi bila neophodna u obavljanju njihovih javnopravnih poslova (manjkavost u propisivanju). U tom cilju biti će razmotrena normativna rješenja, odnosno zakoni kojima se propisuje djelokrug rada i ovlast prikupljanja obavijesti tijela/subjekata iz odabranog uzorka istraživanja, pri čemu će biti korištene metode normativne analize, komparativna metoda i deskriptivna metoda.

Javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba izvor je informacija koje mogu predstavljati dokaze dobivene iz personalnih izvora (tzv. personalni dokazi), koji se mogu koristiti u upravnim i sudskim postupcima. Poradi toga, poziciju te javne ovlasti u hrvatskom pravnom sustavu svakako treba smatrati značajnom i korisnom za razmatranje.

Ključne riječi: javna ovlast, prikupljanje obavijesti, personalni dokazi, hrvatsko zakonodavstvo

1. UVODNA RAZMATRANJA O JAVNIM OVLAŠTIMA I NJIHOVOM PROVOĐENJU U OBAVLJANJU POSLOVA OVLAŠTENIH TIJELA

1.1. Što su javne ovlasti, tko i kada ih provodi?

Poslove državne uprave uređuju se zakonom, a obavljaju ih tijela državne uprave odnosno ministarstva, državni uredi Vlade Republike Hrvatske, državne upravne organizacije i uredi državne uprave u županijama (središnja tijela državne uprave). Ti se poslovi odnose na neposrednu provedbu zakona, donošenje propisa

za njihovu provedbu, obavljanje upravnog nadzora te druge upravne i stručne poslove. U županijama, gradovima i općinama mogu se osnivati područne jedinice koje obavljaju određene poslove državne uprave iz nadležnosti spomenutih središnjih tijela državne uprave.

Posebnim zakonom se određeni poslovi državne uprave mogu povjeriti tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili drugim pravnim osobama (subjektima) koje na temelju zakona imaju javne ovlasti. Na taj način su i ti subjekti uključeni u izvršenje vlasti dodijeljene javnim pravom i preuzete dužnosti zaštite državnih interesa.

Kako bi tijela državne uprave i drugi subjekti kojima je povjereno provođenje poslova državne uprave iste i mogla provoditi, zakonom su propisane javne ovlasti tih tijela.

Javne ovlasti su raznolike, a propisuju se ovisno o poslovima pojedinih tijela u okviru kojih je njihova primjena neophodna za uspješno obavljanje tih poslova. Pravo primjene javnih ovlasti javnopravnih tijela sastoji se u autoritativnom obavljanju određenih poslova od javnog interesa.

U tom smislu *javne ovlasti* se mogu definirati kao zakonom propisana ovlaštenja pojedinih tijela državne uprave i drugih subjekta kojima je povjereno provođenje poslova državne uprave, koja ona autoritativno primjenjuju u svojem radu pri obavljanju poslova od javnog interesa.

U daljnjem dijelu rada će kroz normativne akte biti analizirana javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba kao ovlast tijela/subjekta koji je koriste za obavljanje javnopravnih poslova iz svojeg djelokruga rada.

1.2. Javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba

Kao što je već uvodno rečeno, određena javnopravna tijela u obavljanju propisanih poslova primjenjuju javnu ovlast prikupljanja obavijesti od osoba, a koja je isključivi predmet interesa ovog rada. Potrebe prikupljanja obavijesti određenih tijela i subjekata su raznolike i svrha tog prikupljanja ovisi o poslovima pojedinog tijela/subjekta koje je potrebno izvršiti. Koja su to tijela za kojima je dana zakonska mogućnost primjene te ovlasti, te na koji način je mogu i u kojim slučajevima primjenjivati u svakodnevnoj praksi, biti će detaljnije razmotreno u daljnjem dijelu rada.

Treba istaknuti kako je javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba izvor informacija koje mogu predstavljati dokaze dobivene iz personalnih izvora (tzv. personalni dokazi), a koji se mogu koristiti u upravnim i sudskim postupcima. Stoga je zakonit i ispravan način prikupljanja obavijesti i podataka, kao i daljnje korištenje tih podataka u službene svrhe uz čuvanje njihove tajnosti od iznimne važnosti.

2. JAVNOPRAVNA TIJELA/SUBJEKTI KOJI PRIMJENJUJU JAVNU OVLAST PRIKUPLJANJA OBAVIJESTI OD OSOBA

2.1. Predmet i ciljevi istraživanja

U Republici Hrvatskoj postoje brojna javnopravna tijela s ovlasti prikupljanja obavijesti. Takvu ovlast imaju brojna državna i druga tijela na lokalnim i regionalnim razinama.

Sagledavajući poziciju javne ovlasti za prikupljanje obavijesti u hrvatskom pravnom sustavu, u ovom radu istražiti će se i razmotriti u određenom uzorku javnopravnih tijela i drugih subjekata za koje se, temeljem preliminarno provedene analize djelokruga rada i javnih ovlasti, pretpostavljalo da imaju pravo primjene javne ovlasti prikupljanja obavijesti od osoba, koja su konkretna zakonska rješenja u njezinom propisivanju za pojedine od tih tijela/subjekata, odnosno u kojim se slučajevima i kako je pravno regulirana primjena te ovlasti.

Postavka ovog rada je da postoje različita zakonska rješenja u propisivanju te javne ovlasti u hrvatskom pravnom sustavu (normativna neujednačenost i nedorečenost) za tijela/subjekte koji će biti razmatrani, kao i da ta javna ovlast nije propisana za pojedina javnopravna tijela kojima bi bila neophodna u obavljanju njihovih javnopravnih poslova (manjkavost u propisivanju). U tom cilju razmotrena je normativa, odnosno zakoni kojima se propisuje djelokrug rada i ovlast tijela/subjekata iz odabranog uzorka istraživanja za prikupljanje obavijesti od osoba, pri čemu je korištena metoda normativne analize, komparativna metoda te deskriptivna metoda.

Slijedom navedenog, uzorkom istraživanja obuhvaćena su i razmotrena normativna rješenja u odnosu na javnu ovlast prikupljanja obavijesti od osoba sljedećih tijela: Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, policije, vojne policije, inspeksijskih službi u sastavu pojedinih državnih tijela, odnosno ministarstva (konkretno sljedeće inspekcije - financijska, turistička, sanitarna, rada, zaštite okoliša, zaštite prirode, lovna), lučke kapetanije, obalne straže, komunalnih redara, carinske službe, porezne uprave, privatnih detektiva, pojedinih agencija tj. Sigurnosno-obavještajne agencije, Vojno – obavještajne agencije i Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.

Javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba izvor je informacija koje mogu predstavljati dokaze dobivene iz personalnih izvora (tzv. personalni dokazi), a koji se mogu koristiti u upravnim i sudskim postupcima. Poradi toga, poziciju te javne ovlasti u hrvatskom pravnom sustavu svakako treba smatrati značajnom i korisnom za razmatranje.

O rezultatima provedenog istraživanja u odnosu na ovlast prikupljanje obavijesti od osoba navedenih tijela/subjekata, biti će detaljnije elaborirano u daljnjem dijelu rada.

2.2. Normativno uređenje javne ovlasti prikupljanja obavijesti od osoba od strane pojedinih tijela/subjekata

Kod razmatranja normativnog uređenja javne ovlasti prikupljanja obavijesti pojedinih tijela/subjekata, započevši s *Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske*, prvenstveno treba reći kako je ono samostalno tijelo državne vlasti, koje je sukladno Zakonu o državnom odvjetništvu (Narodne novine, broj: 76/09, 153/09, 116/10, 145/10, 57/11, 130/11, 72/13, 148/13, 33/15 i 82/15) ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske, te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona. Državno odvjetništvo obavlja svoje ovlasti na osnovi Ustava, zakona, međunarodnih ugovora, koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske i drugih propisa koji su donijeti sukladno Ustavu, međunarodnom ugovoru i zakonu Republike Hrvatske. Nadležno državno odvjetništvo u kaznenim predmetima postupaju protiv počinitelja kaznenih djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili po prijedlogu, te radi ostvarivanja te funkcije ima ovlasti i dužnosti propisane Zakonom o kaznenom postupku (Narodne novine, broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14; u daljnjem tekstu ZKP). Državni odvjetnik poduzima izvide kaznenih djela i nalaže policiji poduzimanje izvida te provođenja odgovarajućih mjera i radnji, a temeljem čl. 206g st. 1. ZKP-a može u svrhu prikupljanja potrebnih obavijesti pozivati osobe, o čemu sastavlja zapisnik. Također, između ostalih ovlasti, može naložiti policiji prikupljanje obavijesti tijekom provođenja izvida kaznenih djela (čl. 206h, čl. 208. ZKP-a).

U pogledu postupanja kada se radi o prekršajima, nadležno državno odvjetništvo kao ovlašten tužitelj temeljem čl. 110. PZ-a, postupaju u prekršajnom postupku sukladno ovlastima određenim Prekršajnim zakonom (Narodne novine, broj 107/07, 39/13, 157/13; u daljnjem tekstu PZ), pa između ostalih ovlasti državni odvjetnik može naložiti policiji prikupljanja obavijesti tijekom provođenja izvida prekršaja.

Prema tome, iz prethodno razmotrene normative jasno proizlazi kako državno odvjetništvo prikuplja obavijesti od osoba za potrebe provođenja izvida kaznenih djela/prekršaja ili nalaže policiji prikupljanje obavijesti tijekom provođenja izvida bilo kaznenih djela/prekršaja.

Slijedom svega navedenoga, može se zaključiti kako su razmotrena normativna rješenja odgovarajuća u svojem opsegu i sadržaju, kao i da odgovaraju prethodno navedenim potrebama za koje se primjenjuju u praksi.

Na koji način se ovlast prikupljanja obavijesti propisuje i konkretno provodi od strane policije, razmotriti će se u narednom dijelu teksta pod razmatranjem normative vezane uz ovlasti policije.

Ovlašti *policije* propisane su čl. 13. Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima (Narodne novine, broj: 76/09, 92/14; u daljnjem tekstu ZPPO), a služe za obavljanje policijskih poslova opisanih u čl. 3. istog Zakona. Policija obavlja policijske poslove i primjenjuje policijske ovlaštati radi sprječavanja opasnosti i u kriminalističkim istraživanjima. Prikupljanje obavijesti od građana svakako predstavlja jednu od najvažnijih ovlaštati kojih bi obavljanje policijskog posla bilo nezamislivo. Ovlaštati prikupljanja obavijesti od građana propisana je čl. 13. st. 1. t. 3., a detaljnije opisana u čl. 36. – 39. tog Zakona. U njima je propisano da policijski službenik prikuplja obavijesti po nalogu državnog odvjetnika ili suda prema posebnom zakonu. Kad postoje osnovne sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progona po službenoj dužnosti ili prekršaj, policijski službenik može prikupljati obavijesti od osobe za koju je vjerojatno da ima saznanja o okolnostima u vezi s tim kaznenim djelom ili prekršajem. Obavijesti se mogu prikupljati u službenim prostorima, na radnom mjestu građanina, drugom pogodnom mjestu, a uz prethodni pristanak osobe i u njezinu domu.

Zasebno je propisano prikupljanje obavijesti od žrtve kaznenog djela, djeteta te osobe s invaliditetom. U prikupljanju obavijesti od žrtve propisano je da policija postupa posebno obzirno, dok prikupljanje obavijesti od djeteta poduzima posebno osposobljeni policijski službenik u pravilu u nazočnosti roditelja, skrbnika, udomitelja, osobe kojoj je dijete povjereno na čuvanje i odgoj ili stručne osobe centra za socijalnu skrb. Navedeno prikupljanje obavijesti se u tim slučajevima obavlja po mogućnosti u domu djeteta, uz određene iznimke u školskim prostorima u prisutnosti ravnatelja škole ili pedagoga, odnosno psihologa. Pri prikupljanju obavijesti od osobe s invaliditetom policijski službenik će po potrebi zatražiti pomoć osobe koja je stručna u ophođenju prema takvoj osobi.

Također, propisano je i da se temeljem pisane zapovijedi nadređenog policijskog službenika, prikupljanje obavijesti može provoditi uz prikrivanje svojstva policijskog službenika. Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika (Narodne novine, broj: 89/10), kojim se dalje razrađuju odredbe ZPPO-a, u čl. 58.-59. pobliže se razrađuje prikupljanje obavijesti od građana uz prikrivanje svojstva policijskog službenika.

Nadalje, ZKP-om se za potrebe provođenja izvida kaznenih djela, u čl. 207. st. 1. t. 3. navodi pravo i dužnost policije da u slučaju osnovne sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progona po službenoj dužnosti, prikupe sve obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka. Člankom 208. ZKP-a detaljno se propisuje način prikupljanja obavijesti od građana od strane policije, pri čemu se građani ne smiju ispitivati u svojstvu okrivljenika, svjedoka i vještaka.

Prikupljanje obavijesti od strane policije tijekom provođenja izvida prekršaja propisan je i u čl. 158. st. 3. t. 1. PZ-a. Prema navedenom, policija može ispitati osobu u svojstvu osumnjičenika na način i po pravilima propisanim u

PZ-u za ispitivanje okrivljenika u prekršajnom postupku. Pri tome se osobu moru upozoriti da ima pravo uzeti branitelja koji može biti nazočan njegovu ispitivanju. Ako okrivljenik odmah ne uzme branitelja ili ako ne odluči iskazivati bez branitelja, zastati će se s ispitivanjem do 2 sata da bi osumnjičenik mogao uzeti branitelja kojeg odabere sam ili s liste dežurnih odvjetnika.

Iz normative vezane uz rad policije i njezinu ovlast prikupljanja obavijesti od građana, vidljivo je kako je ta ovlast jedna od temeljnih izvora saznanja o činjenicama i okolnostima vezanih uz kaznena djela/prekršaje za koje se provode izvidi, odnosno poduzimaju kriminalistička istraživanja. Stoga je navedena ovlast, zbog svoje važnosti detaljno i odgovarajuće normativno razrađena te odgovara potrebama za koje se primjenjuje u praksi.

Nadalje, u radu su razmotrene i ovlasti *vojne policije*, u vezi kojih treba navesti kako se ta vrsta policije temeljem Zakona o obrani (Narodne novine, broj: 73/13, 75/15) ustrojava u Ministarstvu obrane i oružanim snagama s zadaćom obavljanja vojnopolicijskih poslova.

Vojnopolicijski poslovi i provedba ovlasti vojne policije propisuju se Pravilnikom o djelokrugu rada, dužnostima i ovlastima pripadnika vojne policije (Narodne novine, broj: 44/14). Radi obavljanja vojnopolicijskih poslova iz čl. 4. navedenog Pravilnika, u članku 35. st. 1. t. 3. istog propisuje se kao jedna od vojnopolicijskih ovlasti i ovlast prikupljanja obavijesti od osoba, koja se detaljnije razrađuje u čl. 50. istog Pravilnika. Njime je propisano da u slučaju postojanja sumnje u počinjenje kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti i prekršaja, ovlaštena službena osoba može prikupljati obavijesti od pripadnika Oružanih snaga, civilnih osoba koje se nalaze u vojnim lokacijama i građevinama, civilnih osoba uhvaćenih u bijegu izvan vojnih lokacija i građevina, koje su zatečene u izvršavanju ili pokušaju izvršenja kaznenog djela na prostoru vojnih lokacija i građevina, a za koje je vjerojatno da imaju saznanja o okolnostima u vezi s tim kaznenim djelom i prekršajem.

Isto tako, u slučajevima postojanja sumnje da je počinjeno kršenje vojne stege i povreda službene dužnosti, ovlaštena službena osoba može prikupljati obavijesti od pripadnika Oružanih snaga, civilnih osoba koje se nalaze u vojnim lokacijama i građevinama i državnih službenika i namještenika u službi u Ministarstvu obrane, za koje je vjerojatno da imaju saznanja o okolnostima u svezi s tim kršenjem vojne stege.

U pojedinim slučajevima postojanja opasnosti za život ili tijelo ili imovinu davatelja obavijesti ili ako je to važno za uspješno obavljanje vojnopolicijskog posla, ovlaštena službena osoba može nadređenoj osobi predložiti prikrivanje osobnih podataka davatelja obavijesti.

Ovlaštena službena osoba prikuplja obavijesti i po nalogu državnog odvjetnika ili suda. Obavijesti se mogu prikupljati u službenim prostorijama Vojne policije, na radnom mjestu osobe u Ministarstvu obrane i Oružanih snagama i drugom pogodnom mjestu na kojem se nalazi davatelj obavijesti (primjerice u

bolnici, istražnom zatvoru i dr.). Obavijesti se mogu prikupljati uz prikrivanje svojstva ovlaštene službene osobe uz uvjete i na način propisan Pravilnikom. Pri prikupljanju obavijesti od žrtve kaznenog djela propisano je da su ovlaštene osobe dužne postupati posebno obzirno.

Iz prethodno razmotrene normative vezane uz ovlasti prikupljanja obavijesti od strane vojne policije, vidljivo je da se obavijesti prikupljaju isključivo za potrebe vojne službe u slučajevima počinjenja kaznenih djela/prekršaja, kao i svrhe obavljanja vojnopolicijskih poslova. Mogu se prikupljati od osoba koje ih ovlaštenoj osobi daju samoinicijativno ili na poticaj. Pri tome procjenu pouzdanosti izvora i vjerodostojnosti podatka obavlja ovlaštena službena osoba koja ih je prikupila. Ova ovlast se, prema tome, primjenjuje samo u segmentu koji je vezan uz vojnu službu, te je tako njezina primjena puno uža od one koju ima policija i državno odvjetništvo u provođenju izvida kaznenih djela/prekršaja.

Kao što je vidljivo iz cjelokupnog prethodnog razmatranja ovlast prikupljanja obavijesti, kao i način njihovog prikupljanja detaljno je propisana kada se radi o tijelima koja su dio državnog represivnog aparata i koja imaju primarnu funkciju sprječavanja opasnosti, otkrivanja i suzbijanja kaznenih djela i prekršaja, održavanja i uspostavljanja javnog reda i mira, pri čemu se prvenstveno misli na policiju, a u manjem opsegu na vojnu policiju koja ima uži djelokrug djelovanja u odnosu na policiju jer obavlja poslove vezane isključivo uz vojnu službu. Ovlasti takvih tijela poput državnog odvjetništva, policije, vojne policije općenito su puno veće poradi veće kompleksnosti i specifičnosti poslova koje oni obavljaju u odnosu na neka druga tijela i njihove poslove za koje se ustrojavaju (primjerice kod inspekcijskih službi koje nemaju mogućnost prikupljanja podataka u svojstvu prikrivenog istražitelja), a o kojim službama će više biti rečeno u narednom dijelu teksta.

Inspekcijske službe sukladno svojim normativnim uređenjima, kao i prethodno razmotrena tijela/službe, u svojem radu primjenjuju ovlast prikupljanja obavijesti od osoba. Treba napomenuti kako je 01. siječnja 2014. godine prestao raditi Državni inspektorat i da su inspekcijske službe postale sastavni dio pojedinih ministarstva. Ovlasti inspekcijskih službi propisane su zasebnim zakonima ovisno o djelokrugu rada Ministarstva čije su one ustrojstvene jedinice. Inspekcijske službe ovlaštene su provoditi inspekcijski nadzor u svojem djelokrugu rada te su u slučaju nepoštivanja propisa ovlaštene pokrenuti prekršajne i upravne postupke. Ovlašt prikupljanja obavijesti od osoba može se smatrati jednom od neophodnih ovlasti potrebnih za rad inspekcijskih službi kojima se utvrđuje poštivanje propisa iz djelokruga nadzora i u slučaju njihovog nepoštivanja osiguravaju dokazi za potrebe provođenja odgovarajućih upravnih i sudskih postupaka. Iz navedenog proizlazi i važnost odgovarajućeg načina i forme prikupljanja obavijesti za potrebe dokazivanja u odgovarajućim postupcima. U daljnjem dijelu teksta će, kroz normativne akte vezane za pojedine inspekcijske službe, počevši od financijske inspekcije, biti razmotrena pozicija

ovlasti prikupljanja obavijesti od osoba.

Financijska inspekcija Ministarstva financija sudjeluje u zaštiti financijskog sustava Republike Hrvatske od zloupotreba i financijskog kriminala, uključujući pranja novca i financiranja terorizma, kao i drugih nelegalnih aktivnosti. Razmatrajući ovlasti financijske inspekcije, ovlaštene osobe financijskog inspektorata temeljem čl. 9. st. 1. t. 4. Zakona o financijskom inspektoratu Republike Hrvatske (Narodne novine, broj: 85/08, 55/11, 25/12), u sklopu svojih ovlasti mogu, između ostalog, zatražiti informacije i uzimati izjave od osoba koje imaju saznanja važna za inspeksijski nadzor. Člankom 10. Zakona propisuje se dužnost subjekta nadzora da dostavi informacije na zahtjev ovlaštene osobe financijskog inspektorata, pri čemu se navedeno ne regulira detaljnije, a što bi bilo preporučljivo detaljizirati u toj odredbi.

Turistička inspekcija Ministarstva turizma vrši nadzor nad obavljanjem ugostiteljske djelatnosti, pružanju ugostiteljskih usluga i/ili usluga u turizmu. U odnosu na tu vrstu inspekcije i ovlast prikupljanja obavijesti, propisano je da turistički inspektor temeljem čl. 11. st. 1. Zakona o turističkoj inspekciji (Narodne novine, broj: 19/14), u prikupljanju, evidentiranju, obradi i korištenju osobnih te drugih podataka i obavijesti posebno skrbi o zaštiti osobnih i drugih podataka te o njihovoj tajnosti i povjerljivosti. Iz navedenog je razvidno kako turistički inspektor ima ovlast prikupljanja obavijesti, no navedeno bi bilo potrebno u zakonu izrijekom precizirati kao zasebnu ovlast i razraditi.

Sanitarna inspekcija Ministarstva zdravlja provodi nadzor nad propisima kojima se utvrđuje zaštita zdravlja ljudi. Iz članka 20. st. 1. Zakona o sanitarnoj inspekciji (Narodne novine, broj: 113/08, 88/10), vidljivo je kako je jedna od ovlasti sanitarnog inspektora uzimanje izjava odgovornih osoba i iskaza svjedoka, bez detaljnije razrade navedene ovlasti. Ovlasti nisu u Zakonu taksativno nabrojene, kao niti prava i dužnosti, već se sve navedeno nalazi pod istom glavom u Zakonu. Radi bolje preglednosti i jasnoće zakonskog teksta bilo bi preporučljivo ovlasti prethodno pobrojati pa ih u daljnjem tekstu razrađivati. Navedeno općenito vrijedi kao preporuka za sve zakone u kojima se propisuju ovlasti pojedinih tijela/sluzbi.

Inspektorat rada Ministarstva rada i mirovinskog sustava obavlja inspeksijske i druge stručne poslove u području rada i zaštite na radu. U vezi ovlasti prikupljanja obavijesti, inspektor rada temeljem čl. 25. st. 2. Zakona o inspektoratu rada (Narodne novine, broj: 19/14) može prikupljati osobne i druge podatke i obavijesti radi provođenja inspeksijskog nadzora i to iz postojećih izvora podataka, neposredno od osobe na koju se ti podaci odnose i od drugih osoba za koje je vjerojatno da imaju saznanja o tim podacima. Osobne i druge podatke te obavijesti inspektor rada može prikupljati u službenim prostorima, na radnom mjestu osobe, a uz prethodni pristanak osobe i u njezinu domu. Posebno je regulirano prikupljanje podataka od maloljetnika, koje se poduzima u nazočnosti zakonskog zastupnika maloljetnika, a po potrebi i stručne osobe centra

za socijalnu skrb, osim ako je maloljetnik prije punoljetnosti stekao potpunu ili ograničenu poslovnu sposobnost na neki od načina dopuštenih zakonom.

Nadalje, temeljem Zakona o lučkim kapetanijama (Narodne novine, broj: 124/97) Lučka kapetanija je sastavni dio Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, a njezini poslovi i ovlasti propisuju se Pravilnikom o obavljanju inspeksijskog nadzora sigurnosti plovidbe (NN 39/11, 112/14, 33/15 i 86/15). Lučke kapetanije provode i inspeksijski nadzor nad sigurnošću plovidbe, pomorskim dobrom i pojedinim drugim poslovima vezanim uz plovidbu i sigurnost plovidbe. Prilikom provođenja inspeksijskog nadzora ovlaštenu *inspektor lučke kapetanije*, između ostalog, ima pravo saslušati pojedine osobe u upravnom postupku (čl. 24. st. 2. Pravilnika).

Također, ako tijekom provođenja inspeksijskog nadzora utvrdi povredu zakona i drugog propisa, čije je provođenje ovlašten nadzirati, ima pravo i dužnost saslušavati nadzirane osobe, a po potrebi i svjedoke radi utvrđivanja činjeničnog stanja, podnijeti kaznenu prijavu, pokrenuti prekršajni postupak podnošenjem optužnog prijedloga (čl. 28. st. 1. t. 1., 3. i 4. Pravilnika). Korišteni termin prava/dužnosti u tekstu Pravilnika bilo bi svrhovitije zamijeniti terminom ovlasti. Svršishodno bi bilo ovlasti propisati Zakonom, a Pravilnikom ih dodatno razraditi.

Obalna straža jest ustrojstvena jedinica Hrvatske ratne mornarice, a djelokrug rada i ovlasti određene su Zakonom o obalnoj straži (Narodne novine, broj: 109/07). Njezin ustroj i organizaciju rada te druga pitanja uređuje Ministarstvo obrane posebnim propisom. Temeljni poslovi i zadaće obalne straže su zaštita suvereniteta i provedba nadležnosti Republike Hrvatske u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu, epikontinentalnom pojasu i na otvorenom moru. U vezi ovlasti prikupljanja obavijesti, prema čl. 18. st. 4. Zakona o obalnoj straži ovlaštena osoba Obalne straže može od zapovjednika plovila zatečenog u prekršaju zatražiti informacije radi utvrđivanja činjenica o okolnostima nastanka i karakteru prekršaja. Također, prema čl. 32. st. 1. i 2. u provedbi nadzora sigurnosti plovidbe ovlaštene osobe Obalne straže imaju ovlasti za obavljanje određenih inspeksijskih poslova sigurnosti plovidbe. Ovlast za obavljanje određenih inspeksijskih poslova pripadnicima Obalne straže daje ministar nadležan za poslove pomorstva. Ta ovlast propisana čl. 9. ranije u tekstu spomenutog Pravilnika o obavljanju inspeksijskog nadzora sigurnosti plovidbe. Treba spomenuti kako navedenim Pravilnikom ovlast za obavljanje inspeksijskih poslova nadzora brodica bez posebne namjene, te jahti s posebnom namjenom pod određenim uvjetima iz čl. 10a imaju i djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova. Iz ovlasti obavljanja inspeksijskog nadzora također proizlazi ovlast prikupljanja obavijesti (v. ranije pod lučke kapetanije). Ovlast prikupljanja obavijesti od osoba u obavljanju inspeksijskih poslova Obalne straže propisana je odgovarajuće u odnosu na svrhu i slučajeve za koje se primjenjuje u praksi.

Inspekcija zaštite okoliša i inspekcija zaštite prirode Ministarstva zaštite prirode i okoliša vrše nadzor nad primjenom propisa vezanih uz zaštitu okoliša i zaštitu prirode.

Inspektor zaštite okoliša je temeljem čl. 230. st. 1. t. 4. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj: 80/13, 153/13 i 78/15) u postupku inspekcijskog nadzora ovlašten, između ostaloga, i uzimati izjave od odgovornih osoba radi pribavljanja dokaza o činjenicama koje se ne mogu izravno utvrditi, kao i od drugih osoba nazočnih inspekcijskom nadzoru.

Inspektor zaštite prirode je temeljem čl. 216. st. 1. t. 5. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, broj: 80/13), u postupku inspekcijskog nadzora ovlašten uzimati izjave od nadzirane osobe ili zakonskog predstavnika nadzirane osobe ili opunomoćenika nadzirane osobe, radi pribavljanja dokaza o činjenicama koje se ne mogu izravno utvrditi, kao i od drugih osoba nazočnih inspekcijskom nadzoru.

Na ovom mjestu treba napomenuti i kako je čl. 211. st. 1. Zakona o zaštiti prirode propisano i da policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova, kao ovlaštene osobe, obavljaju inspekcijski nadzor na način propisan tim Zakonom ako postoji osnovana sumnja o povredi odredbi tog Zakona i propisa donesenih na temelju tog Zakona, a nadležni inspektori nisu nazočni ili nisu u mogućnosti intervenirati. U st. 2. tog članka propisano je i da ovlaštene osobe Obalne straže Republike Hrvatske obavljaju inspekcijski nadzor na način propisan tim Zakonom na području zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske, odnosno gospodarskog pojasa Republike Hrvatske sukladno posebnom propisu. Također, ovlaštene osobe Obalne straže Republike Hrvatske mogu obavljati inspekcijski nadzor na način propisan tim Zakonom i u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske ako postoji osnovana sumnja o povredi odredbi tog Zakona i propisa donesenih na temelju ovoga Zakona, a nadležni inspektori nisu nazočni ili nisu u mogućnosti intervenirati (st. 3. tog članka). Navedene ovlaštene osobe također imaju pravo prikupljati obavijesti od osoba u okviru provođenja inspekcijskog nadzora te je propisivanjem šireg kruga ovlaštenih osoba koje imaju pravo provoditi inspekcijski nadzor nad zaštitom prirode u prethodno navedenim situacijama, svakako na odgovarajući način pojačana zaštita prirode.

U pogledu zaštite prirode, iznimno je važno spomenuti i čuvare prirode koji obavljaju neposredni nadzor nad zaštićenim područjima prirode i područjima ekološke mreže u Republici Hrvatskoj. U okviru propisanih ovlasti u čl. 209. st. 1. Zakona o zaštiti prirode, prikupljanje obavijesti nije zakonom propisana ovlast čuvara prirode iako je propisana ovlast izricanja upravne mjere, podnošenja kaznene prijave i pokretanja prekršajnog postupka podnošenjem optužnog prijedloga. Za rad čuvara prirode bilo bi neophodno u Zakonu o zaštiti prirode propisati prikupljanje obavijesti kao zasebnu ovlast u čl. 209. st. 1. tog Zakona, a posebno s obzirom na činjenicu da oni u svojem svakodnevnom radu svakako prikupljaju obavijesti za potrebe navedenih postupaka unatoč tome što im

ta ovlast nije izrijekom propisana Zakonom. Stoga bi bilo nužno otkloniti taj zakonski propust.

Nadalje, po Zakonu o lovstvu (Narodne novine, broj: 140/05, 75/09, 153/09, 14/14) razlikujemo *lovnu inspekciju i lovočuvare*. U okviru propisanih ovlasti u čl. 94. navedenog Zakona, prikupljanje obavijesti nije zakonom propisana ovlast lovnog inspektora, iako je čl. 95. st. 7. istog Zakona propisana ovlast podnošenja kaznene prijave i pokretanja prekršajnog postupka podnošenjem optužnog prijedloga, kada je utvrđeno da je povredom propisa počinjeno kazneno djelo/prekršaj. U pogledu navedenoga, za rad lovne inspekcije bilo bi neophodno u propisati prikupljanje obavijesti kao zasebnu ovlast u Zakonu.

U odnosu na lovočuvare u čl. 58. st. 1. Zakona navode se taksativno ovlasti lovočuvara, da bi se potom u st. 2. navodile dužnosti lovočuvara od kojih je jedna i prikupljanje obavještenja i podatka o lovu obavljenom suprotno odredbama Zakona i davanje obavijesti o tome obavijestiti lovovlašteniku, lovnoj inspekciji i policiji. Nejasno je zašto prikupljanje obavijesti i podatka o lovu obavljenom suprotno odredbama Zakona nije propisano pod ovlastima lovočuvara, a davanje obavijesti o tome obavijestiti lovovlašteniku, lovnoj inspekciji i policiji pod dužnostima lovočuvara, ako se već išlo na propisivanje takve podjele na ovlasti i dužnosti lovočuvara. U navedenom smislu preporuka je izmijeniti i dopuniti ove odredbe.

Nadalje, vezano uz *komunalne redare* i njihovih ovlasti, treba reći kako Zakonom o komunalnom gospodarstvu (Narodne novine, broj: 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03, 82/04, 110/04, 178/04, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13, 147/14, 36/15), čl. 18. st. 1. t. 3. nije izrijekom kao ovlast komunalnog redara propisano prikupljanje obavijesti, iako je u t. 3. istog članka, između ostalih ovlasti, propisano da je ovlašten predložiti pokretanje prekršajnog postupka. U skladu s navedenim, bilo bi neophodno za rad komunalnog redara ovlast prikupljanja obavijesti od osoba propisati kao zasebnu ovlast u Zakonu, posebice s obzirom na činjenicu da oni u svojem svakodnevnom radu svakako prikupljaju obavijesti za potrebe prekršajnog postupka unatoč tome što im ta ovlast nije izrijekom propisana Zakonom.

Također, u vezi inspekcijskih službi, kao i čuvara prirode i drugih spomenutih tijela/subjekata koji imaju pravo kao ovlaštene tužitelji pokrenuti prekršajni postupak, potrebno je navesti kako je za njihovo postupanje Prekršajni zakon *lex generalis*, u odnosu na zasebne zakone, *lex specialis*, kojima se ustrojava, regulira njihov rad i ovlasti te se propisuju prekršaji iz domene njihovog nadzora. Tijela državne službe, pa time i inspekcijske službe, te čuvari prirode, kao zaposlenici zaštićenih područja (nacionalnih parkova, parkova prirode i drugih zaštićenih područja), kao pravnih osoba s javnim ovlastima i drugi, ovlaštene su tužitelji u prekršajnom postupku temeljem čl. 109. st. 1. PZ-a. Uz ranije navedenu i razmotrenu normativu koja se izravno odnosi na njihov rad i ovlasti, dužnost prikupljanja obavijesti od strane tih tijela/subjekata proizlazi i iz čl. 158. PZ-a,

kojom se odredbom propisuje provođenje izvida prekršaja i prikupljanje dokaza u provođenju nadzora. Tom je odredbom propisano da su ovlaštene osobe tijela državne uprave kada postupaju u okviru svoje nadležnosti za provođenje nadzora ili ako postoje osnove sumnje da je počinjen prekršaj, dužne poduzeti potrebne mjere da se, između ostalog, prikupe sve obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje prekršajnog postupka. Pri poduzimanju tih radnji, ako postoji opasnost od narušavanja javnog reda ili opasnost po sigurnost osoba i imovine, tijela državne uprave mogu tražiti pomoć policije. Propisano je i da prikupljajući obavijesti u okviru svoje nadležnosti za provođenje nadzora ovlaštena osoba tijela državne uprave, može osobu ispitati u svojstvu osumnjičenika, a sukladno odredbama ovoga Zakona o ispitivanju okrivljenika u prekršajnom postupku. Osoba mora biti propisno upozorena o pravu na branitelja koji može biti nazočan njegovu ispitivanju. Ako okrivljenik odmah ne uzme branitelja ili ako ne odluči iskazivati bez branitelja, tijela državne uprave će zastati s ispitivanjem do 2 sata kako bi osumnjičenik mogao uzeti branitelja po vlastitom izboru ili odabrati istog s liste dežurnih odvjetnika. Također, ovlaštena osoba tijela državne uprave kada postupa u okviru svoje nadležnosti za provođenje nadzora može ispitati i osobe u svojstvu svjedoka sukladno odredbama PZ-a o ispitivanju svjedoka u prekršajnom postupku. O ispitivanju osumnjičenika i svjedoka sačinjavaju se zapisnici koji se mogu koristiti kao dokazi u prekršajnom postupku. Forma i način prikupljanja dokaza od važnosti su za vođenje i ishod prekršajnog postupka.

Iz prethodnog razmatranja normativnih rješenja u pogledu ovlaštene osobe prikupljanja obavijesti inspeksijskih službi može se zaključiti kako postoje različita zakonska rješenja u propisivanju te ovlaštene osobe, kao i da postoje određene neujednačenosti, nedorečenosti i manjkavosti u propisivanju.

U smislu prethodno navedenog, kod pojedinih inspekcija za prikupljanje obavijesti od osoba se ne koristi termin ovlaštena osoba, a što bi bilo preporučljivo ujednačiti u svim zakonskim tekstovima kako bi bilo nedvojbeno o čemu se u biti radi, odnosno da se propisuje ovlaštena osoba, a ne pravo, dužnost ili posao pojedinog tijela. Zakonski tekstovi trebaju biti jasni (*lex stricta*) i određeni (*lex certa*) sukladno načelu zakonitosti, pa bi u tom smislu bilo preporučljivo napraviti terminološko usklađivanje i otkloniti normativnu neujednačenost.

Isto tako kod pojedinih inspekcija je način prikupljanja obavijesti od osoba detaljnije razrađena, kao primjerice kod inspekcije rada u odnosu na način prikupljanja obavijesti od maloljetnika, prostorije/prostore u kojima se prikupljaju obavijesti, a što nije slučaj i s drugim inspekcijama. Također, bilo bi preporučljivo za svako tijelo/subjekt prvo u zakonu nabrojiti ovlaštene osobe na jednom mjestu pa ih potom razraditi u daljnjim odredbama. U tom smislu trebalo bi razmisliti o mogućim potrebama usklađivanja i tih dijelova zakonskih tekstova vezanih uz inspekcije.

Također, uočeno je da u pogledu određenih inspeksijskih službi postoji potreba za dodatnim propisivanjem odnosno dopunama zakonskog teksta u odnosu na javnu ovlaštena osoba prikupljanja obavijesti. Naime, za inspekciju turizma i

lovnu inspekciju izrijekom u zakonskom tekstu nije uopće propisano da imaju ovlast prikupljanja obavijesti, iako je iz daljnjeg teksta odgovarajućih zakona vidljivo da ta tijela u svojem radu tijekom obavljanja nadzora prikupljaju obavijesti od osoba. U tom smislu bi navedeno trebalo izrijekom i propisati pod ovlastima, kako bi to bilo jasno i nedvojbeno.

Tu bi ovlast trebalo propisati zakonom i za čuvare prirode i komunalne redare jer u odnosu na njih ona im uopće nije propisana kao zakonska ovlast iako im je krajnje neophodna u obavljanju poslova, kao što je detaljnije pojašnjeno u ranijem tekstu rada. Ovu manjkavost normativnih rješenja svakako bi bilo preporučljivo što prije otkloniti.

Nadalje, u normativnom rješenju ovlasti prikupljanja obavijesti u odnosu na lovočuvare također postoje određene potrebe za izmjenama i dopunama odredbi koje se odnose na propisivanje dužnosti i ovlasti lovočuvara, koje bi bilo preporučljivo provesti na način pojašnjen u ranijem tekstu.

U daljnjem dijelu istraživanja su, uz sve prethodna, razmotrena i normativna rješenja pojedinih drugih službi za čije bi obavljanje poslova ovlast prikupljanja obavijesti od osoba bila neophodna, pri čemu se konkretno misli na Carinsku i Poreznu upravu Ministarstva financija, zaštitarske službe i privatno – detektivske agencije.

Carinska uprava i Porezna uprava ustrojene su u okviru Ministarstva financija. Prvo navedena je ovlaštena je obavljati carinski nadzor, a drugo navedena vrši nadzor primjene poreznih propisa i propisa o prikupljanju doprinosa, te su ovlaštene provoditi određene javne ovlasti, pa i javnu ovlast prikupljanja obavijesti.

U vezi *Carinske uprave*, prema čl. 14. Zakona o carinskoj službi (Narodne novine, broj: 68/13 i 30/14), ovlašteni carinski službenik ima ovlast prikupljanja, procjenjivanja, evidentiranja, obrađivanja, korištenja podatka i obavijesti. U članku 24. navodi se kako se ta ovlasti provodi neposredno od osobe na koju se ti podaci odnose, ali i od drugih osoba za koje je vjerojatno da imaju saznanja o tim podacima, dok su subjekti koji na temelju zakona i u okviru svojih djelatnosti raspolažu osobnim izvornim podacima i obavijestima dužni na zahtjev ovlaštenog carinskog službenika dostaviti tražene osobne ili druge podatke i obavijesti. Posebno je regulirano prikupljanje obavijesti od djeteta. Osobni i drugi podaci prikupljaju se u službenim prostorijama, na radnom mjestu, u domu osobe uz njezin prethodni pristanak ili u drugim prikladnim prostorijama. Carinsko prekršajni postupak za počinjene carinske prekršaje vodi Vijeće za prekršaje Carinskog ureda i područnih carinskih ureda, sukladno odredbama PZ-a. Shodno potrebama te službe, javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba propisana je korektno.

Nadalje, prema čl. 29. Zakona poreznoj upravi (Narodne novine, broj: 148/13 i 141/14) kao jedna od poreznih ovlasti iz čl. 29. st.1. t. 3. propisana je ovlast prikupljanja obavijesti od poreznih obveznika i trećih osoba, koje su

dužne dati podatke na zahtjev službenika porezne uprave. Oni se dostavljaju u elektronskom obliku, no na zahtjev osobe od koje se traže podaci, moguća je i pismena korespondencija. Također, službenik porezne uprave ima ovlast pozivati osobe radi davanja usmenih obavijesti, o čemu sastavlja zabilješku. Porezna uprava vodi prekršajni postupak za sve prekršaje koji su stavljeni u njezinu nadležnost sukladno čl. 76. navedenog Zakona, a vodi ga Vijeće za prekršajni postupak nadležnog poreznog ureda Porezne uprave sukladno odredbama PZ-a. Shodno potrebama te službe, javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba kao i način njihovog prikupljanja propisan je korektno.

U vezi rada *privatnih detektiva*, njihovi poslovi esencijalno zahtijevaju da im se normativno omogući prikupljanje obavijesti. Zakon o privatnim detektivima (Narodne novine, broj: 24/09) određuje djelatnost i ovlasti privatnih detektiva. Prema čl. 9 tog Zakona, privatni detektiv može prikupljati obavijesti i informacije od osobe koja mu ih je voljna dati, i to podatke o nestalim osobama ili osobama koje se skrivaju od stranke, osobama koje su napisale ili poslale anonimna pisma, osobama koje iznose klevete, uvrede ili nešto iz osobnog, obiteljskog ili poslovnog života što može škoditi nečijoj časti ili ugledu, osobama koje su stranci prouzročile štetu, predmetima koji su izgubljeni ili ukradeni, dokazima koji su stranci potrebni za osiguranje ili ostvarivanje prava ili povlastica koje ostvaruje pred sudbenim ili drugim tijelima državne vlasti te društvima ili udrugama, o činjenicama i okolnostima koje se odnose na osobni položaj građana i njihov imovinski status, kaznenim djelima koja se progone po privatnoj tužbi te o njihovim počiniteljima, kao i o povredama radnih obveza ili radne discipline. Privatni detektiv ne smije obavljati poslove niti primjenjivati ovlasti koje su u nadležnosti policije, sigurnosnih službi ili pravosudnih tijela, osim promatranja, pratnje i fotografskog snimanja na javnom mjestu, čime je opravdano razgraničeno njihovo postupanje. Shodno potrebama rada privatnih detektiva, javna ovlast prikupljanja obavijesti od osoba kao i način njihovog prikupljanja propisan je korektno.

Nadalje, u okviru razmatranja javne ovlasti prikupljanja obavijesti, nezaobilazne su i pojedine agencije poput Sigurnosno-obavještajnih agencija i pojedinih drugih poput Agencije za tržišno natjecanje, čija će normativno rješenje u pogledu javne ovlasti prikupljanja obavijesti u daljnjem dijelu teksta biti analizirano.

Sigurnosno-obavještajne agencije, temeljem Zakona o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske (Narodne novine, broj: 79/06, 105/06) su Sigurnosno-obavještajna agencija i Vojna sigurnosno-obavještajna agencija.

Sigurnosno-obavještajna agencija (skraćeno: SOA) djeluje usmjereno na sprječavanje aktivnosti ili radnji koje se poduzimaju radi ugrožavanja Ustavom utvrđenog poretka, ugrožavanja sigurnosti državnih tijela, građana i nacionalnih interesa putem terorizma, nasilja, organiziranog i gospodarskog kriminaliteta i drugih aktivnosti usmjerenih protiv nacionalne sigurnosti. Radi ispunjavanja

svojih zadaća SOA je ovlaštena prikupljati, analizirati, obrađivati i ocjenjivati podatke političke, gospodarske, znanstveno-tehnološke i sigurnosne i prirode koji se odnose na strane države, organizacije, političke i gospodarske saveze, skupine i osobe, osobito one koji ukazuju na namjere, mogućnosti, prikrivene planove i tajna djelovanja usmjerena na ugrožavanje nacionalne sigurnosti, odnosno podatke koji su od značaja za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske (čl. 23. st. 2. Zakona o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske).

Vojna sigurnosno-obavještajna agencija (skraćeno: VSOA) kao ustrojstvena jedinica Ministarstva obrane koja obavlja djelatnosti planiranja i provođenja potpore Ministarstvu obrane i Oružanim snagama za izvršenje zadaća obrane opstojnosti, suvereniteta, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske, propisane su čl. 24. Zakona o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske. Ovlašti VSOA-e su, između ostaloga i prikupljanje, analiziranje, obrađivanje i ocjenjivanje podataka o vojskama i obrambenim sustavima drugih zemalja, o vanjskim pritiscima koji mogu imati utjecaj na obrambenu sigurnost te aktivnostima u inozemstvu koje su usmjerene na ugrožavanje obrambene sigurnosti zemlje (čl. 24. st. 2. i. 3.).

Obje prethodno navedene sigurnosno-obavještajne agencije prikupljaju podatke iz javnih izvora, od građana i iz službenih podataka u državnim tijelima, tijelima jedinica lokalne i regionalne samouprave i pravnih osoba, a također mogu prikupljati podatke i primjenom tajnih postupaka i mjera. Shodno potrebama rada tih agencija, javna ovlašt prikupljanja obavijesti od osoba kao i način njihovog prikupljanja propisani su korektno.

U pogledu *Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja*, kao pravne osobe s javnim ovlaštima osnovane Odlukom Hrvatskog sabora od 20. rujna 1995 g. s ciljem zaštite tržišnog natjecanja (započela je s radom početkom 1997.g.), treba navesti kako su djelokrug rada i ovlašt propisani su Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj: 79/09 i 80/13). Agencija je ovlaštena prikupljati podatke i obavijesti od pravnih ili fizičkih osoba, interesnih udruga, udruga potrošača, tijela državne uprave, te tijela jedinice lokalne i regionalne samouprave koji imaju određena saznanja koja su bitna za ispitivanje tržišta i utvrđivanje stanja na tržištu (čl. 32. st. 1. t. a i b). Način prikupljanja podataka propisan je čl. 41. istog Zakona. Shodno potrebama rada te agencije, javna ovlašt prikupljanja obavijesti od osoba i način njihovog prikupljanja propisani su korektno.

3. ZAKLJUČAK

Ovim radom razmotreni su normativna rješenja odabranih javnopravnih tijela/subjekata obuhvaćenih odabranim uzorkom istraživanja, koja u svojem radu primjenjuju javnu ovlašt prikupljanja obavijesti od osoba. Iz istraživanja proizašli su određeni rezultati, pa se slijedom razmotrenih zakona u odnosu na javnu ovlašt

prikupljanja obavijesti od osoba može potvrditi pretpostavka postavljena ovim radom, a ta je da postoje različita zakonska rješenja u propisivanju javne ovlašt u hrvatskom pravnom sustavu (normativna neujednačenost i nedorečenost), kao i da ta javna ovlašt nije propisana za pojedina javnopravna tijela kojima bi bila neophodna u obavljanju njihovih javnopravnih poslova (manjkavost u propisivanju).

Opravdana normativna *neujednačenost* uzrokovana je činjenicom da različita javnopravna tijela/subjekti imaju različit djelokrug rada, a shodno time i ovlašt kojima se služe u provođenju zadanih poslova. No, u vezi drugih neujednačenosti koje ne bi trebale postojati, treba reći kako se one prvenstveno odnose na normiranje javne ovlašt prikupljanja obavijesti od osoba inspekcijskih službi.

U smislu prethodno navedenog, kod pojedinih inspekcija za prikupljanje obavijesti od osoba se ne koristi termin ovlašt, što nije prihvatljivo. Sukladno načelu zakonitosti, zakoni moraju biti jasni (*lex stricta*) i određeni (*lex certa*), pa različita, štoviše pogrešna terminologija dovodi do dvojbi i do pravne nesigurnosti. Preporuka je da se u svim zakonima termin ujednači kao ovlašt. Na taj način se nedvojbeno propisuje da se radi o javnim ovlaštima pojedinih tijela koje se koriste za njihovo obavljanje propisanih poslova. Termini poput prava i obveza ne bi bili pravno odgovarajući jer se uobičajeno ne koriste za opisivanje mogućih načina kojima bi se na autoritativan način ispunjavali poslovi javnopravnih tijela/subjekata s obzirom da se radi o javnim ovlaštima tih tijela. Navedeni termini primjereniji i koriste se uobičajeno u ugovornim odnosima i propisima u kojima se reguliraju međusobni odnosi odnosno prava i obveze ugovornih/suprotstavljenih strana (primjerice u radnom pravu obveze i prava poslodavaca i zaposlenika i sl.). Također, termin poslovi umjesto ovlašt u potpunosti je neodgovarajući iz razloga što se ovlašt propisuju upravo radi omogućavanja ispunjavanja poslova iz djelokruga rada pojedinog tijela/subjekta, pa su u tom pitanju terminološke neujednačenosti korekcije zakonskog teksta krajnje preporučljive.

Isto tako kod pojedinih inspekcija je način prikupljanja obavijesti od osoba detaljnije razrađena, kao primjerice kod inspekcije rada u odnosu na način prikupljanja obavijesti od maloljetnika, prostorije/prostore u kojima se prikupljaju obavijesti, a što nije slučaj i s drugim inspekcijama. Bilo bi preporučljivo i da se za svako tijelo/subjekt prvo u zakonu nabroje ovlašt na jednom mjestu pa da ih se potom razradi u daljnjim zakonskim odredbama. Zakonodavac bi u tom smislu trebao razmisliti o mogućim potrebama usklađivanja tih dijelova zakonskih tekstova vezanih uz inspekcije kako bi se uklonile normativne neujednačenosti.

U pogledu *nedorečenosti* odredaba razmotrenih zakonskih akata vezanih uz javnu ovlašt prikupljanja obavijesti, uočeno je kako su kod pojedinih zakona odredbe nedorečene.

Naime, za inspekciju turizma i lovnu inspekciju izrijeckom u zakonskom tekstu nije uopće propisano da imaju ovlašt prikupljanja obavijesti, iako je iz

daljnjeg teksta odgovarajućih zakona vidljivo da ta tijela u svojem radu tijekom obavljanja nadzora prikupljaju obavijesti od osoba. U tom smislu bi navedeno trebalo izriječno i propisati pod ovlastima, kako bi to bilo jasno i nedvojbeno. Nadalje, u normativnom rješenju ovlasti prikupljanja obavijesti u odnosu na lovočuvare također postoje određene potrebe za izmjenama i dopunama odredbi koje se odnose na propisivanje dužnosti i ovlasti lovočuvara, koje bi bilo preporučljivo provesti na način pojašnjen u ranijem tekstu.

Također, tijekom provođenja istraživanja uočena je i *manjkavost u propisivanju* ovlasti prikupljanja obavijesti od osoba u odnosu na čuvare prirode i komunalne redare, za koje bi svakako trebalo zakonom propisati tu ovlast. S obzirom da za njih ona uopće nije pravno regulirana kao zakonska ovlast iako im je krajnje neophodna u obavljanju poslova i realno je primjenjuju, o čemu je više rečeno u prethodnom dijelu rada, tu manjkavost normativnih rješenja svakako bi bilo preporučljivo što prije otkloniti.

U odnosu na ostala tijela/službe koje su bile obuhvaćene uzorkom provedenog istraživanja može se zaključiti kako su, shodno potrebama njihovog rada, normativna rješenja vezana uz propisivanje javne ovlasti obavijesti od osoba i načina njihovog prikupljanja korektna.

Prikupljanje obavijesti od osoba izuzetno je važna javna ovlast s obzirom da obavijesti prikupljaju od osoba za određene svrhe s ciljem obavljanja poslova javne vlasti, pa je prvenstveno bitno da njezin normativni okvir vezan uz opseg, sadržaj i način njezine primjene bude jasan, određen i odgovarajuće propisan. U aplikativnom smislu, odnosno u cilju poboljšanja normativnih rješenja te javne ovlasti provedeno istraživanje svakako bi trebalo doprinijeti nekim kvalitetnijim rješenjima *de lege ferenda*.

Uz navedeno, naravno treba naglasiti i potrebu konstantne edukacije u provođenju ovlasti, kao i potrebe sačinjavanja standardnih operativnih procedura kojima bi se detaljnije razrađivao način primjene ovlasti u praksi. Odgovarajuća normativa nije dovoljna za efikasno, korektno i profesionalno provođenje ovlasti u praksi, uz nju je potrebna i odgovarajuća stručna edukacija.

LITERATURA:

Rječnici, udžbenici, članci

1. Arapović S, Pravne osobe koje imaju javne ovlasti, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 38(2001), 2-3(62-63), str. 137-147.
2. Koprić I., Marčetić G., Musa A., Đulabić V., Lalić Novak G.; Upravna znanost- Javna uprava u suvremenom europskom kontekstu; Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu (2014)
3. Krijan, P., Krijan Žigić, L., Javne ovlasti kao poseban oblik javne vlasti, Informator, broj 5461 – 5462, 2006., str. 7-14.

4. Leavitt, W., M., John C. Morris, J., C., In Search of Middle Ground: The Public Authority as an Alternative to Privatization, Public Works Management & Policy October 2004 9: 154-163,
5. Mitchell, J., Public Authorities and Public Policy, Praeger Publishers, New York, 1992.,
6. Redford, G., The Rise of the Public Authority, Statebuilding and Economic Development in Twentieth-Century America, University of Chicago Press Books, 2013.

Zakoni

1. Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, Narodne novine, broj: 89/10,
2. Pravilnik o obavljanju inspeksijskog nadzora sigurnosti plovidbe, Narodne novine, broj: 39/11, 112/14, 33/15 i 86/15,
3. Prekršajni zakon, Narodne novine, broj 107/07, 39/13, 157/13,
4. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Narodne novine, broj: 33/01, 60/01, 106/03, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12,
5. Zakon o privatnim detektivima, Narodne novine, broj: 24/09,
6. Zakon o sustavu državne uprave, Narodne novine, broj: 150/11,
7. Zakon o ustanovama, Narodne novine, broj: 76/93, 29/97, 47/99, 35/08,
8. Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave, Narodne novine, broj: 150/11, 22/12, 39/13, 125/13,
9. Zakon o carinskoj službi, Narodne novine, broj: 68/13 i 30/14,
10. Zakon o financijskom inspektoratu Republike Hrvatske, Narodne novine, broj: 85/08, 55/11, 25/12
11. Zakon o inspektoratu rada, Narodne novine, broj: 19/14,
12. Zakon o lučkim kapetanijama, Narodne novine, broj: 124/97,
13. Zakon o obrani, Narodne novine, broj: 73/13, 75/15,
14. Zakon o sanitarnoj inspekciji, Narodne novine, broj: 113/08, 88/10,
15. Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske, Narodne novine, broj: 79/06, 105/06,
16. Zakon o turističkoj inspekciji, Narodne novine, broj: 19/14,
17. Zakon o zaštiti okoliša, Narodne novine, broj: 80/13, 153/13 i 78/15,
18. Zakon o zaštiti prirode, Narodne novine, broj: 80/13,
19. Zakon poreznoj upravi, Narodne novine, broj: 148/13, 141/14,
20. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14,
21. Zakon o komunalnom gospodarstvu, Narodne novine, broj: 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03, 82/04, 110/04, 178/04, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13, 147/14, 36/15,
22. Zakon o obalnoj straži, Narodne novine, broj: 109/07,

23. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine, broj: 76/09, 92/14,
24. Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, Narodne novine, broj: 79/09, 80/13,
25. Zakon o lovstvu, Narodne novine, broj: 140/05, 75/09, 153/09, 14/14

Internet

1. <http://zastita.info/hr/clanak/2012/9/informacije-su-svuda-okolo-nas-i-treba-ih-prikupiti,275,9140.html> 10.9.2015.
2. <http://www.mfin.hr/hr/financijski-inspektorat> 8.9.2015.
3. <http://www.mzoip.hr/hr/inspekcija.html> 7.9.2015.
4. <http://www.mzoip.hr/hr/inspekcija/nadzor-zastite-okolisa.html> 10.9.2015.
5. <http://www.mint.hr/default.aspx?id=12752> 8.9.2015.
6. <http://www.mrms.hr/ministarstvo-rada-i-mirovinskoga-sustava/inspektorat-rada/> 7.9.2015.
7. http://www.zdravlje.hr/ministarstvo/ustroj_ministarstva/uprava_za_unaprjedenje_zdravlja 10.9.2015.
8. <http://www.mppi.hr/default.aspx?id=475> 8.9.2015.
9. <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=53944> 7.9.2015.
10. <http://www.mfin.hr/hr/carinska-uprava> 10.9.2015.
11. http://www.porezna-uprava.hr/HR_o_nama/Stranice/zadatak.aspx 8.9.2015.
12. <http://www.businessdictionary.com/definition/public-authority.html> 6.9.2015.
13. www.merriam-webster.com/dictionary/authority 6.9.2015.

SUMMARY:

POSITION OF THE PUBLIC AUTHORITY OF COLLECTING OF INFORMATION IN THE CROATIAN LEGAL SYSTEM

The state administration bodies and ministries, state offices of the Croatian Government, government agencies and the state administration offices in counties (central state administration) perform state administration duties related to the direct implementation of the law, the adoption of regulations for their implementation, administrative supervision and other administrative and professional duties. To perform certain duties within the competence of state administration central bodies, in the counties, cities and municipalities can be

establish regional units.

The state administration duties are regulated by law. By the special law some administration duties can be entrusted to bodies of local and territorial (regional) self-government or other legal entities, which by law have public authorities. In this way those entities are also involved in the execution of the powers granted to public law and the duty to protect the state interests.

In carrying out the duties government bodies and other entities entrusted for providing of those duties can perform legal public authorities. Their right of performing of public authorities consists of authoritative carrying out of the public interest duties. Public authorities of these bodies and entities are diverse and prescribed depending on the duties in which their use is necessary for its successful conduction.

One of these powers, which some subjects as public law bodies apply in performing prescribed duties, is the public authority of collecting of information from persons.

In this paper it will be analysed in specific sample of public law bodies and other relevant entities for which is considered, based on a preliminary analysis of their legal duties and public authorities, to have the right to perform the public authority of collecting of information, which are specific legal solutions in its prescription for some of them, in which cases and how is legally regulated the application of this public authority. The thesis of this research is that there are different legal solutions in the provisions that proscribe this public authority in the Croatian legal system (*normative inconsistency and vagueness*) for the bodies / entities that will be analysed, and that this public authority is not prescribed for some bodies/ entities for which that would be necessary for performing their public duties (*deficiency in prescribing*). To that sense, in paper will be analysed normative solutions - laws regulating the scope of work and public authority of collection of information, according to the research sample of selected bodies / entities, using method of normative analysis, comparative method and descriptive method.

Public authority of collecting of information from persons is a source of information that may constitute evidence obtained from personal sources (i.e. Personal evidence), which can be used in administrative and judicial proceedings. For this reason, the position and that public authority in the Croatian legal system should be considered important and useful for consideration.

Keywords: public authority, collecting of information, personal evidences, Croatian legislation